

נחמת ישראל בפורענות בבל

שאלות עיון בפרק י"ג

- א. עיינו בפרק י"ג – לימדו עם רש"י המצודות ומפרשי הנביא.
מהי משמעות הנבואה הזו לישראל?
- ב. מהי משמעות המושג "משא"? אלו נבואות נקראות משא? ומדוע נקראות כך?
מה מייחד את המשא הזה?
- ג. מה מעמדה של בבל בזמן כתיבת הנבואה – מה עתידה של בבל- מה משמעות הנבואה בעת הזאת?
- ד. מי הם "מקודשיי" – הנזכרים בפסוק ב' – האם ייתכן לקרות להם בשם של קדושה?
- ה. השוו את פרקנו עם נבואת הפורענות לאשור הנמצאת בפרק י'.
במה שונות הנבואות ומדוע?
- ו. מהי סיבת הבהלה והתדהמה המתוארת בנביא – ממה נבהלים ומדוע נבהלים?
- ז. "כל הנמצא ידקר... עולליהם ירוטשו... ישסו בתיהם..." הנביא מתאר את הרוע והאכזריות בטיפול בבבל, מדוע?

יג (א) משא. הנבואות שנרשמו בשם משא, משונות בסדרן ובמליצתם מיתר נבואות, שנושא דבריו תמיד במשל ומליצה, ישים דבריו כפי מדברים ונושאים שונים, וברוב בא עם ענין ספורי, מצוייר בגונים משונים, ומעריך דמות הענין אשר קרה בדמיונות ומליצות. עד שירמיה (כ"ג) התמרמר על שאמרו משא ה'. והוא מלשון ישא עליך משל:

נח איש אל רעהו יחברו. יושבי תבל יתסרו. ויאמרו איש אל רעהו אומה שהיהת אימתה כוסלת על כל העולם. יושבי בבל אשר נתנו אימתם על כל העולם אשר סביבותם איך היה ששני אנשים ככורש ודריוש [נאספים] לבא מארץ ברחק מקצה הארץ ולהשוות את יושבי תבל [בבל]: פני להבים פניהם. באים בחיטה לתנקם מכל לשום ארץ בבל לשסה: כי כוכבי השמים וכסיליהם לא יהלו אורם כאשר יגעו עליהם הרעות בכל העולם ידבה להם לחישך:

111

112

יב) אוקיר

אנוש מפו. זו בלילה הככד את דניאל מפו. כשהביאווה לקרות מכתב מנא מנא תקל ופרסין (דניאל ה') כאלין אמר: נשגזר והלכישו ית דניאל ארגונא וגו': מכתבם אופיר. קבול' זהב אוסיר:

113

4

יג (א) משא בבל, ידוע כי מפלת בבל היתה ע"י שמרדו שרי בלשאצר באדוניהם, ע"י המראה שראה בלילה הוא שכתב המלאך על הכותל ופתרו דניאל לרעה, והמורדים האלה הם הודיעו הדבר לחיל פרס ומדי שלחמו אז עם בבל, ושבו על בבל והחריבוה. עפ"י נשא המשא הזה, כי רואה הוא איך הקדיש ה' גבורי חיל אכזרים להחריב את בבל, שהם חיל מדי ופרס.

114

5

ישא יהוה עליך גוי מרחוק מקצה הארץ פאשר ידאה הנשר גוי אשר לא-תשמע לשנו: גוי עז פנים אשר לא-ישא פנים לזקן ונער לא יחן: ואכל פרי בהמתך ופרי-אדמתך עד השמדך אשר לא-ישאיד לך דגן תירוש ויצהר שגר אלפיך ועשתרת צאנך עד האבידו אתך: והצר לך בכל-שעריך עד רדת חמתך הגבהת והבצרות אשר אתה בטח בהן בכל-ארצך והצר לך בכל-שעריך בכל-ארצך אשר נתן יהוה אלהיך לך.

115

5

תניא. אמר רבן גמליאל בשלשה דברים אוהב אני את הפרסיים הן צנועין באכילתן וצנועין בבית הכסא וצנועין בדבר אחר: יאני צויתי למקודשי תני רב יוסף אלו הפרסיים המקודשין ומוזמנין לגיהנם:

116

6

המקודשין. כו'. כתב ה"ל לשנא למקודשי ממת מוזמני ע"פ מ"ש בנפ"ק דע"ז דבין לעמד דפרס עיילי נמר רומיים דאמרי אינהו סמרי ב"ה ואין בנין וזה רמו נהא ליסנא למקודשי לאומן שנינו מקדש שלי בים שני ומלכמי למקודשי כו' דריש ליה דלא אהני להו עטנתא זאח כדמסיק עס וק"ל:

117

8

בהצגת מפלת בבל עוד בטרם עלתה, מקדים הנביא תרופה למכה. כאשר ידיעה זו באה מלכתחילה, יש בה כוח להקהות את הכאב והקושי הכרוכים בהתמודדות הממשית עמה: "אמר ריש לקיש: אין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל אלא אם כן בורא להם רפואה תחילה. שנאמר, פּרְפְּאֵי לְיִשְׂרָאֵל וְנִגְלָה עֵוֹן אֶפְרַיִם"¹⁷.

בעיסוק בעתיד הרחוק טמונה גם סכנה גדולה. הטיפול במה שמעבר לאופק, עלול לגרום לאיבוד ההתמקדות במציאות העכשווית. הנביא ידבר על בבל העתידית, ויחטיא את ייעודו המעשי להתרות בעם מפני העומד לפניו, עליית אשור שהחריבה את מלכות ישראל, ואיימה על ירושלים.

118

כי עיקר צורך הישועה הוא על ד' אבות נזיקין הבאים על ידי שאור שבעיסה והמה נגד ד' גליות השולטים על נפשות ישראל מבחינת ד' מדות הרעות שבנפש והם עבודה זרה קנאה תאוה וכבוד שהוא כעס ותאוה והתנשאות. בכל כנגד כח עבודה זרה שעשה צלם דדהב ובוה שלט והחריב את הבית הראשון שהיה בהם יצרא דעבודה זרה עד שבטלוהו אנשי כנסת הגדולה כמו שאמרו (יומא סט): מלכות מדי כנגד תאוה כמו שאמרו (ברכות ה): בג' דברים אני אוהב את הפרסיים כו', וצנועין בדבר אחר והגם שדבר זה הוא כפרישות. באמת הוא בהיפך על ידי שהם שטופים כל כך בהתאוה על ידי זה בושים עצמם מזה. ולכן נסמך אחר כך בגמרא אני צויתי למקודשי אלו הפרסיים המקודשים והמוזמנים לגיהנם, והיינו שהגם שעל הגוון נראה כקדושה וישראל נקראו קדושים בשביל צניעות זה (כמו שאמרו שבת פו.) והם אדרבא על ידי זה מקודשים לגיהנם.

119

